Haritalarda Dağılışları Gösterme Yöntemleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Haritaya aktarılan mekânsal veriler **nokta** (zirve, kuyu, şehir), **çizgi** (sınır, yol, akarsu, fay) ya da **alan** (ülke, göl, orman, tarım alanı) olarak sembolleştirilir. Yöntem, veri türüne ve iletilmek istenen mesaja göre seçilir.
- **Korokromatik:** Bir unsurun yayılış alanını farklı renk/desenle gösterir; yalnızca alansal dağılış verir, miktar ya da yoğunluk belirtmez (toprak türleri, kömür yatakları). **Koroplet:** Sınırları belirli alanları (ülke, il) sayısal değere göre dereceli renk tonlarıyla gösterir (nüfus yoğunluğu, üretim miktarı, kişi başına gelir).
- **İzoplet (izometrik):** Aynı değere sahip noktaları birleştiren eş değer hatlarıyla gösterir (sıcaklık, basınç, kirlilik). **Noktalama:** Her nokta belirli bir miktarı temsil eder; noktaların sık olduğu yerde yoğunluk fazladır.
- **Oransal sembol:** Sembolün (genellikle daire) boyutu değerle orantılı büyür. **Akış (akım, dinamik):** Unsurların hareketinin miktarını ve yönünü oklarla gösterir (göç, ticaret, trafik, tarihî harekâtlar).
- **Kartogram:** Kıta, ülke ya da il alanı, gerçek büyüklüğüne göre değil bir istatistiksel değere (ör. nüfus) göre boyutlandırılır; sosyoekonomik verilerde kullanılır ve CBS ile yaygınlaşmaktadır. Haritalar tıp, tarih, arkeoloji, ekonomi gibi pek çok alanda kullanılır (ör. 1854 Londra kolera salgınında vakaların su pompası çevresinde toplandığını gösteren noktalama haritası).

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki coğrafi unsurların haritada nokta, çizgi ya da alan sembolüyle mi gösterileceğini yazınız.
Zirve · Kara yolu · Göl · Su kuyusu · Fay hattı · Orman

2 Yalnızca bir unsurun yayılış alanını farklı renk veya desenlerle gösteren, miktar ya da yoğunluk belirtmeyen haritalar hangisidir?

A) Koroplet haritalar
B) Oransal sembol haritaları
C) Noktalama haritaları
D) Korokromatik haritalar
E) Kartogramlar

3 Harita yöntemlerini tanımlarıyla eşleştiriniz.
1. Akış 2. Kartogram 3. Oransal sembol 4. İzoplet
a) Alanlar istatistiksel değere göre boyutlandırılır.
b) Hareketin yönünü ve miktarını gösterir.
c) Aynı değerdeki noktalar eş değer hatlarıyla birleştirilir.
ç) Sembolün boyutu değerle orantılı büyür.

4 İllere göre nüfus yoğunluğunun dereceli renk tonlarıyla gösterildiği harita hangi türdedir?

A) Koroplet B) Korokromatik C) Akış D) İzoplet E) Kartogram

5 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Noktalama haritalarında her nokta belirli bir miktarı temsil eder.
( ) Korokromatik haritalarla üretim miktarı karşılaştırılabilir.
( ) Akış haritalarında oklar kullanılır.
( ) Oransal sembol haritalarında en sık kullanılan sembol dairedir.

6 Bir kuş türünün göç yollarını ve göç eden birey sayısını göstermek için en uygun harita yöntemi hangisidir?

A) Korokromatik harita
B) Kartogram
C) Koroplet harita
D) Renklendirme yöntemi
E) Akış haritası

7 Bir gölde farklı noktalarda ölçülen su kirliliği değerlerinden eşit değerli noktalar birleştirilerek çizilen harita hangi yönteme örnektir?

A) Noktalama haritası
B) Akış haritası
C) İzoplet (izometrik) harita
D) Kartogram
E) Korokromatik harita

8 Bir noktalama haritasında her nokta 50.000 kişiyi temsil etmektedir. X ilçesinde 14 nokta bulunduğuna göre X ilçesinin nüfusu kaçtır?

9 Türkiye'de büyükşehir belediyesi olan ve olmayan illerin iki farklı renkle gösterildiği harita hangi yönteme örnektir?

A) Koroplet B) İzoplet C) Oransal sembol D) Akış E) Korokromatik

10 Aşağıdakilerden hangisi **kartogram** haritaların özelliğidir?

A) Gerçek alanların hiç değiştirilmemesi
B) Ülke ya da il alanlarının nüfus gibi bir veriye göre büyütülüp küçültülmesi
C) Yalnızca yükseltinin gösterilmesi
D) Hareket yönünün oklarla verilmesi
E) Her noktanın belirli miktarı temsil etmesi

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki tabloda dört ilin nüfusu ve yüz ölçümü verilmiştir. İllerin nüfus yoğunluğunu (kişi/km²) hesaplayınız ve koroplet haritada en koyu renkle gösterilecek ili belirtiniz.

İl	Nüfus (kişi)	Yüz ölçümü (km²)	Yoğunluk
P	1.200.000	4.000	.....
R	450.000	9.000	.....
S	2.400.000	3.000	.....
T	800.000	8.000	.....

12 Aynı tablodaki illerin nüfus miktarı bir **kartograma** aktarılırsa en büyük çizilecek il ile koroplet haritada en açık renkle gösterilecek il sırasıyla hangileridir?

A) S – T B) P – R C) R – S D) S – R E) T – P

13 I. Dünyadaki kömür yataklarının yeri
II. Ülkelere göre kişi başına düşen gelir
III. Ülkeler arası petrol ticaretinin yönü ve miktarı
Yukarıdaki bilgiler için uygun harita yöntemleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Koroplet – Korokromatik – Akış
B) Akış – Koroplet – Kartogram
C) Korokromatik – Koroplet – Akış
D) Korokromatik – Akış – İzoplet
E) Kartogram – Korokromatik – Noktalama

14 1854'te Londra'da kolera vakalarının evlere göre işaretlendiği haritada vakaların bir su pompası çevresinde toplandığı görülmüştür.
Bu çalışma haritaların hangi özelliğini en iyi örnekler?

A) Mekânsal dağılışı inceleyerek olayın nedenine ulaşmayı sağlaması
B) Yükseltileri üç boyutlu göstermesi
C) Alanları nüfusa göre büyütmesi
D) Yalnızca estetik amaçlı çizilmesi
E) Projeksiyon bozulmalarını göstermesi

15 Koroplet ile korokromatik haritalar arasındaki temel farkı açıklayınız ve her birine birer örnek veriniz.

16 Oransal sembol haritalarında bir ilin dairesinin diğerlerinden çok büyük çizilmesi neyi gösterir?

A) İlin yüz ölçümünün küçük olduğunu
B) İlin yükseltisinin fazla olduğunu
C) O ile ait değerin diğer illerden fazla olduğunu
D) İlin başkent olduğunu
E) İlin kıyıda olduğunu

17 Aşağıdaki veri-yöntem eşleştirmelerinden hangisi **en az uygundur**?

A) Göç eden kişilerin yolları – akış haritası
B) Yıllık ortalama sıcaklık – izoplet harita
C) İllere göre nüfus – kartogram
D) Bir ülkedeki toprak türleri – akış haritası
E) Limanların yük miktarı – oransal sembol haritası

18 Noktalama haritasında bir ilçede noktaların çok sık, diğerinde seyrek olması aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Gösterilen unsurun sık olan ilçede daha yoğun olduğunu
B) İlçelerin yükselti farkını
C) Haritanın ölçeğinin iki ilçede farklı olduğunu
D) İki ilçenin aynı miktara sahip olduğunu
E) Sık noktalı ilçenin daha büyük olduğunu

19 Bir noktalama haritasında her nokta 50.000 kişiyi temsil etmektedir. Haritada X ilçesinde 14, Y ilçesinde 6, Z ilçesinde 3 nokta vardır. Üç ilçenin toplam nüfusunu ve X ile Z arasındaki nüfus farkını bulunuz.

20 Kartogram haritaların günümüzde giderek yaygınlaşmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kâğıt maliyetinin azalması
B) Ülke sınırlarının değişmemesi
C) Projeksiyon yöntemlerinin terk edilmesi
D) Harita okuryazarlığının azalması
E) Bilgisayar teknolojileri ve Coğrafi Bilgi Sistemlerindeki gelişmeler

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Bir araştırmacı, tropikal denizlerden bir kanal yoluyla başka bir denize geçen yabancı bir balık türünün yıllara göre hangi kıyılarda görüldüğünü ve yayılma yönünü tek bir haritada göstermek istiyor. Bu amaç için en uygun yöntem hangisidir?

A) Koroplet harita
B) Akış haritası
C) Kartogram
D) Korokromatik harita
E) İzoplet harita

22 Bir ülkenin illerini gösteren bir haritada küçük yüz ölçümlü ama çok kalabalık bir ilin, geniş ama seyrek nüfuslu bir ilden çok daha büyük çizildiği görülüyor. Bu harita için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) Bir kartogramdır.
B) Alanlar bir istatistiksel veriye göre boyutlandırılmıştır.
C) Sosyoekonomik değişkenleri görselleştirmek için kullanılır.
D) İllerin gerçek yüz ölçümlerini karşılaştırmak için en uygun haritadır.
E) Nüfus dağılışını dikkat çekici biçimde gösterir.

23 Koroplet haritalarla ilgili
I. Sınırları belirli alanlar için kullanılır.
II. Değer arttıkça renk tonu koyulaşır.
III. Bir alan içindeki değişimi (il içindeki farklılıkları) ayrıntılı gösterir.
yargılarından hangileri **doğrudur**?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

24 Bir haritada aynı sıcaklık değerine sahip noktalar birleştirilmiş, eğriler arasındaki alanlar farklı tonlarla boyanmıştır.
Bu harita türü ile aşağıdaki verilerden hangisi **aynı yöntemle** gösterilebilir?

A) Ülkelerin başkentleri
B) Bir kentteki okulların yerleri
C) Göçmenlerin geldikleri ülkeler ve göç yönleri
D) Bir ilde bulunan maden türleri
E) Bir bölgede yıllık yağış miktarının dağılışı

25 Bir belediye; mahallelere göre yaşlı nüfus oranını, parkların yerini ve otobüs hatlarında günlük yolcu hareketini göstermek istiyor. Her veri için uygun harita yöntemini gerekçesiyle yazınız.

26 Aşağıdaki haritalardan hangisinde **niceliksel** (miktar belirten) bilgi **yoktur**?

A) Türkiye'de toprak türlerinin dağılışını gösteren korokromatik harita
B) İllere göre mısır üretimini gösteren koroplet harita
C) Limanlardaki yük miktarını gösteren oransal sembol haritası
D) Nüfusu gösteren noktalama haritası
E) Göç miktarını gösteren akış haritası

27 Bir tarih öğretmeni, bir savaşta iki ordunun hareket yönlerini ve çekilme evrelerini öğrencilerine göstermek istiyor.
Bu amaçla hangi harita yöntemini seçmelidir ve neden?

A) Kartogram; ordu büyüklüğüne göre alan büyüttüğü için
B) Korokromatik; ordunun rengini gösterdiği için
C) Akış haritası; hareketin yönünü ve evrelerini oklarla gösterebildiği için
D) İzoplet; eş değerli noktaları birleştirdiği için
E) Koroplet; il sınırlarını boyadığı için

28 Aşağıdakilerden hangisi haritalarda dağılış göstermede yöntem seçimini **doğrudan** belirleyen etkendir?

A) Kâğıdın rengi
B) Görselleştirilecek veri türü ve iletilmek istenen mesaj
C) Haritayı çizen kişinin yaşı
D) Haritanın basıldığı yıl
E) Çerçevenin kalınlığı

29 Aşağıdaki tabloda bir ülkenin üç bölgesine ait bilgiler verilmiştir. Bu verilerle hazırlanacak koroplet ve kartogram haritaların okuyucuda nasıl farklı izlenimler bırakabileceğini açıklayınız.

Bölge	Yüz ölçümü	Nüfus
Kuzey	Çok geniş	Az
Merkez	Dar	Çok fazla
Güney	Orta	Orta

30 Bir haritada illerdeki hastane sayısı, il merkezlerine yerleştirilen farklı büyüklükteki dairelerle gösterilmiştir.
Bu harita ile ilgili aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

A) Korokromatik haritadır; miktar göstermez.
B) Akış haritasıdır; hasta hareketini gösterir.
C) Oransal sembol haritasıdır; daire büyüdükçe hastane sayısı artar.
D) Kartogramdır; il alanları değişmiştir.
E) İzoplet haritadır; eş değer hatları vardır.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**